

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ІНОЗЕМНИМ ОСОБАМ

Будяченко О. М.

У даній статті проведено дослідження щодо особливостей правового регулювання процедури продажу земельних ділянок в Україні іноземним особам. Виявлено недоліки чинного законодавства, що регулює відносини в даній сфері та надано пропозиції щодо його удосконалення.

Ключові слова: іноземні юридичні особи, іноземні громадяни, продаж, земельна ділянка, земельні торги.

В даній статті проведено дослідження особливостей правового регулювання процедури продажу земельних ділянок в Україні іноземним особам. Виявлені недоліки чинного законодавства, регулюючого відносини в даній сфері та дані пропозиції щодо його удосконалення.

Ключевые слова: иностранные юридические лица, иностранные граждане, продажа, земельный участок, земельные торги.

In this, article the study of legal regulation of the procedure of sale of land in Ukraine by foreign persons. Identified shortcomings of the current legislation regulating relations in this field and provides suggestions for its improvement.

Key words: foreign legal entities, foreign citizens, selling, land, land auction.

Актуальність. Питання продажу іноземним особам земель України вже тривалий час у доктрині земельного права вважається надзвичайно актуальним. Дослідженню цього питання присвятили свої праці такі науковці, як І.І. Каракаш, П.Ф. Кулинич, А.Г. Мартин, В.В. Носік, А.Д. Юрченко та ін. вчені. Особливо же, актуальним і досить проблематичним на сьогодні, є питання продажу земель іноземним юридичним особами (далі - ю/о), оскільки в чинному законодавстві відсутні чіткі і прозорі процедури щодо набуття права власності на землю такими особами.

Мета статті. Дослідження особливостей правового регулювання процедури продажу земельних ділянок іноземним особам - іноземним громадянам та іноземним ю/о.

Основний зміст. Законодавство України про права іноземних суб'єктів на землю в Україні зазнало декілька етапів розвитку. Після прийняття ЗУ "Про форми власності на землю в Україні" від 30.01.1992р. [1] та Земельного кодексу України (далі - ЗКУ) [2] в Україні було запроваджено приватну власність на земельні ділянки. Проте відразу були закріплені численні обмеження права приватної власності на землю, найістотніше з яких полягало у тому, що іноземним громадянам та іноземним ю/о земельні ділянки у власність не передавалися. Однак, законодавчі положення щодо невизнання іноземних громадян та ю/о суб'єктами права власності на землю в Україні суперечили законодавству України про власність та про приватизацію, яке визнавало іноземних осіб суб'єктами права власності на інші об'єкти [3; 4]. І тільки у 2001 році, з прийняттям Земельного кодексу України від 25.10.2001 р. [5], іноземні суб'єкти отримали можливість

набуття права власності на українській землі, проте з істотними особливостями та чималими обмеженнями.

Зокрема, виходячи із змісту статей 80, 81 ЗКУ суб'єктами права приватної власності на землю визнаються іноземні громадяни та іноземні ю/о. За загальним правилом, іноземці що перебувають в Україні на законних підставах користуються тими самими правами і свободами, а також несуть такі самі обов'язки, як і громадяни України за винятками, встановленими Конституцією України від 28.06.1996 р. [6], законами та міжнародними договорами України, ратифікованими Україною. Аналогічне правило встановлене і статтями 2 і 3 ЗУ "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" від 22.09.2011 р. [7]. Теж саме стосується й іноземних ю/о які в Україні мають такий самий статус, як і ю/о України, якщо законодавством або міжнародними договорами України не передбачено винятків з цього правила. Такий висновок прямо випливає із ч. 1 ст. 26 Конституції України. Відповідне правило закріплене й у ч. 2 ст. 129 Господарського кодексу України від 16.01.2003 р. (далі - ГКУ) [8]. Тож, норми ч. 3 і 4 ст. 374 Цивільного кодексу України від 16.01.2003 р. (далі - ЦКУ) [9] якраз і передбачають виняток, за яким іноземні суб'єкти можуть набувати право власності на землю лише у випадках передбачених законом. Безпосередньо, виняток коли іноземні суб'єкти мають менший обсяг прав щодо набуття права власності на земельні ділянки ніж громадяни та ю/о України, встановлено у ч. 5 ст. 22, ч. 2 ст. 35, ч.ч. 2, 3, 4 ст. 81 ЗКУ - щодо іноземних громадян; ч.ч. 2, 3, 4 ст. 82, ст.ст. 127 і 129 ЗКУ щодо іноземних ю/о. Неможливість передачі певних земельних ділянок у приватну власність іноземних суб'єктів впливає із положень ст.ст. 22, 81, 82 ЗКУ. При цьому слід зазначити, що ЗКУ диференціює способи та можливості набуття права власності на землю іноземними суб'єктами залежно від: категорії земель, місця їх розташування та правового режиму; статусу іноземної особи-набувача (приватна вона чи ю/о) тощо.

Так, щодо земель сільськогосподарського (далі - с/г) призначення, то відповідно до ч. 4 ст. 22 ЗКУ такі землі взагалі не можуть передаватися у власність іноземним особам. Це пояснюється тим, що відповідно до ч. 1 ст. 1 ЗКУ, земля є основним національним багатством нашої країни, що перебуває під особливою охороною держави. Тому її використання іноземними суб'єктами на праві власності може заподіяти шкоду правам та інтересам вітчизняних громадян і суспільства в цілому. Адже, маючи фінансову перевагу, іноземні суб'єкти можуть скупити землі і зайняти монопольне становище щодо виробництва певних видів продукції, що негативно позначиться на цінах та становищі національних товаровиробників [10, с. 144]. Що правда, виняток становить набуття іноземними особами таких земельних ділянок у спадщину, але проте, протягом року відповідні особи зобов'язані їх відчужити (ч. 4 ст. 81, ст. 145 ЗКУ).

Щодо питання продажу земельних ділянок іноземцям - особам, які не перебувають у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав [7], то виходячи із змісту ст. 81 ЗКУ існують, принаймні,

© О.М. Будяченко, 2016

три істотні обмеження щодо набуття такими особами права приватної власності на земельні ділянки. Зокрема, об'єктний склад земель, що можуть належати іноземним громадянам на праві власності обмежений ч. 2 ст. 81 ЗКУ, згідно якої громадяни іноземних держав можуть набувати право власності лише: на земельні ділянки не с/г призначення в межах населених пунктів, і на відповідні земельні ділянки за межами населених пунктів на яких розташовані об'єкти нерухомого майна, що належать зазначеним особам на праві власності. Перелік земельних ділянок згаданих у зазначеній статті ЗКУ є вичерпним.

Вести мову про обмежені можливості щодо придбання іноземними громадянами права власності на відповідні земельні ділянки у порівнянні із громадянами України, дає змогу аналіз змісту ч. 3 ст. 81 ЗКУ згідно якої однією з підстав набуття іноземними громадянами права власності на земельну ділянку не с/г призначення є її продаж, що може здійснюватися шляхом: 1) укладення договору купівлі-продажу щодо земельних ділянок розташованих в межах населених пунктів; 2) викупу земельних ділянок, що розташовані за межами населених пунктів, на яких наявні об'єкти нерухомого майна, що належать їм на праві приватної власності. Тобто, обов'язковою умовою для придбання у приватну власність іноземцем земельної ділянки, є наявність на ній нерухомого майна (будівлі, споруди), що належить такій особі на праві власності.

Згідно ч. 2 ст. 134 ЗКУ, викуп іноземцями земельних ділянок розташованих за межами населених пунктів, на яких є об'єкти нерухомого майна, що є власністю покупців цих ділянок, здійснюється за процедурою, передбаченою ст. 128 ЗКУ (крім ч. 1). Продаж іноземцям таких земельних ділянок здійснюється міською радою. При цьому, на відміну від іноземних ю/о, іноземні громадяни у разі придбання земельної ділянки на первинному ринку (з державної чи комунальної власності) уникають процедури погодження цього придбання з КМУ. Рішення міської ради про продаж земельної ділянки є підставою для укладання договору купівлі-продажу земельної ділянки на якій розташовано об'єкт нерухомого майна, що є власністю покупця цієї ділянки.

У випадку купівлі іноземним громадянином земельної ділянки у приватного власника, процедура набуття власності на неї є досить простою. Між сторонами укладається договір купівлі-продажу, який нотаріально посвідчується та реєструється.

Укладення договору купівлі-продажу здійснюється відповідно до ЦКУ з урахуванням вимог ЗКУ. Загальні вимоги щодо укладення договору купівлі-продажу земельної ділянки регламентовані ст. 132 ЗКУ. Керуючись п. 2 ст. 131 ЗКУ, сторони мають також право вносити до змісту угод додаткові умови, що є характерними для цивільно-правових угод про передачу права власності на земельні ділянки. При цьому, особливістю угод купівлі-продажу земельної ділянки стороною яких виступає іноземна особа, будь то громадянин або ю/о, є те, що договірна ціна земельної ділянки може вказуватися як у національній грошовій одиниці - гривні, так і в іноземній валюті.

Щодо продажу земельних ділянок іноземним ю/о, то це питання більш складне. Насамперед зауважимо, що під іноземними ю/о традиційно розуміються ю/о, засновані за законодавством іноземних держав. Іноземні ю/о - покупці земельних ділянок повинні відповідати вимогам ЗКУ, іншим законам України (зокрема, ГКУ, ЦКУ, ЗУ "Про зовнішньоекономічну діяльність" від 16.04.1991

р. [11]), а також умовам міжнародних договорів України. Однак, запропоноване ЗКУ поняття іноземної ю/о значно відрізняється від загальноприйнятих дефініцій таких осіб у цивільному та господарському законодавстві, що створює додаткові труднощі у визначенні набувача землі. Виходячи з критерію визначення національності та класифікації ю/о наведеної у ст. 82 ЗКУ, яку слід розглядати як вичерпну, до останніх в розумінні ЗКУ слід віднести ю/о заснованих в Україні на основі виключно власності іноземців, осіб без громадянства або іноземних ю/о. Разом із тим, дане питання у доктрині земельного права є дискусійним [12; 13; 14]. Крім того, ч. 3 ст. 82 ЗКУ додатковим іноземним суб'єктом права власності на землю визначає "спільні підприємства", засновані за участю іноземних юридичних і фізичних осіб, що в цілому дозволяє віднести підприємства з іноземними інвестиціями, у т.ч. й 100% іноземними інвестиціями, до категорії спільних підприємств, однак цей висновок не є однозначним. Адже, відповідно до ч. 1 ст. 117 ГКУ від 16.01.2003 р. [8], іноземним підприємством є унітарне або корпоративне підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних ю/о, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб. Такі положення ЗКУ та ГКУ призвели до дискусій: чи відносяться такі підприємства до іноземних в контексті ЗКУ та чи можуть вони набувати право власності на земельні ділянки не с/г призначення [12; 13; 14].

Крім визначення кола іноземних ю/о - покупців не с/г земель, ЗКУ встановлює об'єктний склад відповідних земель за територіальною ознакою та формами власності, а також особливий суб'єктний склад осіб, уповноважених приймати рішення про відчуження земельних ділянок державної та комунальної форм власності на користь іноземних ю/о. Однак, тут слід наголосити, що для іноземних ю/о, земельним законодавством передбачені більш істотні обмеження щодо набуття права власності на земельні ділянки, ніж до іноземних громадян.

Зокрема, об'єктний склад земель, що можуть належати іноземним ю/о на праві власності, встановлено ч. 2 ст. 82 ЗКУ, згідно якої зазначені особи можуть набувати право власності на земельні ділянки не с/г призначення: 1) у межах населених пунктів у разі: а) придбання об'єктів нерухомого майна або ж б) для спорудження об'єктів, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні; 2) за межами населених пунктів у разі придбання об'єктів нерухомого майна [5]. Тобто, обов'язковою умовою продажу іноземній ю/о земельних ділянок є придбання нею об'єкту нерухомості (будівлі та споруди), розташованого на цій земельній ділянці. Водночас, у межах населених пунктів, продаж відповідних земельних ділянок зазначеним особам допускається й для спорудження об'єктів нерухомості. Це означає, що такі земельні ділянки мають бути вільними від капітальних будівель і споруд. Однак, тут слід звернути увагу на те, що можливість набуття права власності на земельні ділянки іноземними ю/о у межах населених пунктів для спорудження об'єктів нерухомості, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні (п/п "а" п. 2 ст. 82 ЗКУ) можна трактувати досить широко, оскільки здійснення такої діяльності може бути пов'язано, як із спорудженням об'єктів соціально-культурного чи спортивно-оздоровчого призначення, так і з безпосереднім спорудженням житлового будинку.

Щодо підстав набуття іноземними ю/о права власності

на земельні ділянки не с/г призначення, то ЗКУ не дає чіткої відповіді. З цього можна припустити, що вони є аналогічними тим підставам, які передбачені для іноземних громадян. Зокрема, шляхом продажу: 1) через укладення договору купівлі-продажу; 2) через викуп земельних ділянок.

Особливості продажу земельних ділянок державної і комунальної власності іноземним ю/о закріплені у ст. 129 ЗКУ, яка визначає додаткові вимоги до іноземних ю/о - покупців відповідних земельних ділянок та конкретно визначає їх цільове призначення для цих покупців, дещо інакше визначає продавців земельних ділянок, а також передбачає додаткові стадії у процесі продажу земельних ділянок. Слід наголосити, що процедура, передбачена ст. 129 ЗКУ, в силу вимог ч. 4 ст. 82 ЗКУ поширюється також і на спільні підприємства (ч. 4 ст. 82 ЗКУ). Водночас, ю/о-резиденти, засновані за участю іноземних ю/о не підпадають під дію ст. 82 ЗКУ і не можуть бути суб'єктами права власності на землю.

Особливий суб'єктний склад осіб, уповноважених приймати рішення про відчуження земельних ділянок державної або комунальної власності на користь іноземних ю/о визначено у ст. 129 ЗКУ, виходячи із змісту якої продавцями земельних ділянок із земель державної і комунальної власності є КМУ, обласні та Київська міська держадміністрації, сільські, селищні, міські ради. Районні ж держадміністрації не наділені повноваженнями щодо продажу земельних ділянок не с/г призначення іноземним ю/о.

Щодо відчуження земельних ділянок державної власності, то відповідно до ч. 1. ст. 129 ЗКУ продаж іноземним ю/о земельних ділянок які перебувають у власності держави, крім земельних ділянок на яких розташовані об'єкти які підлягають приватизації, здійснюється КМУ за погодженням із ВРУ [5]. Тобто, в даному випадку, таке рішення приймається КМУ за погодженням з ВРУ. Цим правове регулювання відповідних відносин вичерпується.

Виключення становлять земельні ділянки державної власності, на яких розташовані об'єкти що підлягають приватизації. Їх продаж іноземним ю/о здійснюється державними органами приватизації (якими є Фонд держмайна України та його територіальні органи) за погодженням з КМУ. Тут виникає ще одна проблема - порядок погодження з КМУ чітко не прописано в ЗКУ, не встановлено також й строків такого погодження.

Щодо продажу іноземним ю/о земельних ділянок комунальної власності, то їх відчуження здійснюється згідно ч. 2 ст. 129 ЗКУ місцевими держадміністраціями та місцевими радами, що мають право відповідно до ст. 83 ЗКУ розпоряджатись такими землями. В даному випадку орган, який має прийняти рішення про продаж земельної ділянки іноземній ю/о, повинен направити запит до КМУ оформлений рішенням [18]. Тобто, передумовою прийняття рішення про продаж відповідної земельної ділянки має бути отримання погодження КМУ у формі розпорядження (ч. 3 ст. 49 ЗУ "Про Кабінет Міністрів України" від 27.02.2014 р. [15]). Як приклад таких актів можна навести розпорядження КМУ "Про погодження продажу земельної ділянки" від 12.09.2002р. №531-р [16]; від 27.06.2006р. №433-р. [17]).

Отже, передумовою прийняття рішення про продаж земельної ділянки із земель державної і комунальної власності має бути отримання погодження КМУ, за виключенням земельних ділянок державної власності на

яких не розташовані об'єкти, що підлягають приватизації, продаж яких потребує погодження з ВРУ.

При цьому слід мати на увазі, що згідно ч. 5 ст. 129 ЗКУ, земельні ділянки не с/г призначення державної або комунальної власності можуть бути продані лише тим іноземним ю/о, які мають зареєстровані у встановленому порядку постійні представництва з правом ведення господарської діяльності на території України.

Основними способами продажу земельних ділянок іноземним ю/о є конкурентний продаж та викуп земельної ділянки під об'єктами нерухомого майна, так званий договірний продаж. Особливостями конкурентного продажу є процедура з підготовки та проведення аукціону, специфіка якої визначається ст.ст. 135-139 ЗКУ. На даний час аукціон є єдиною формою земельних торгів, за результатами проведення якого укладається договір купівлі-продажу. Продаж земельних ділянок державної чи комунальної власності іноземним ю/о здійснюється виключно на земельних торгах, за відсутності винятків передбачених ч.ч. 2 і 3 ст. 134 ЗКУ. Єдиний випадок, коли закон прямо вимагає не проводити торги, це викуп земельних ділянок під об'єктами нерухомості власниками цих об'єктів (ч. 2 ст. 127 і ст. 134 ЗКУ). Обов'язковість продажу земельних ділянок на земельних торгах означає, що зазначені земельні ділянки не можуть бути відчужені шляхом договірного продажу, зокрема придбані на основі договору купівлі-продажу.

Щодо земельних ділянок які перебувають у приватній власності, то їх продаж іноземним ю/о може здійснюватися, як шляхом укладення договору купівлі-продажу, так і на земельних торгах, але виключно з ініціативи власників земельної ділянки.

Процедура продажу земельних ділянок державної або комунальної власності за участю іноземних ю/о включає здійснення комплексу організаційно-правових заходів. Зокрема, іноземні ю/о зацікавлені у придбанні у власність відповідних земельних ділянок подають клопотання до відповідної місцевої держадміністрації або місцевої ради, якій належить право розпорядження даною земельною ділянкою і до Фонду держмайна України або його територіальних органів. До клопотання додаються:

- нотаріально посвідчена копія свідоцтва про право власності на нерухоме майно (договір купівлі-продажу, дарування тощо), що розташоване на цій земельній ділянці. При цьому, документ, що посвідчує право власності на нерухоме майно має додаватися лише у тих випадках, коли таке майно наявне. Якщо ж земельна ділянка набувається для спорудження об'єктів, пов'язаних із здійсненням підприємницької діяльності в Україні, то такі документи можуть не подаватися;

- нотаріально посвідчена копія свідоцтва про реєстрацію іноземною ю/о постійного представництва з правом ведення господарської діяльності на території України. Тут слід звернути увагу на те, що покупцями земельних ділянок державної та комунальної власності можуть бути лише іноземні ю/о. Ті ж іноземні особи, які не зареєстровані як суб'єкти підприємницької діяльності, не можуть брати участь у земельних торгах і набувати у власність відповідні земельні ділянки;

- погодження КМУ щодо продажу земельної ділянки. Без такого погодження іноземну ю/о не можна розглядати як таку, що має право бути покупцем відповідних земельних ділянок. Однак тут існує доволі значна проблема, адже по суті, розгляд клопотання і продаж земельних ділянок здійснюється відповідними радами

Проблеми земельного, аграрного та екологічного законодавства

лише після отримання погодження КМУ (ч. 6 ст. 129 ЗКУ). І лише у разі отримання згоди КМУ, така земельна ділянка може бути продана тій іноземній ю/о, яка стала переможцем земельних торгів. Однак, нааявно практикою, КМУ розглядає такі клопотання роками, адже чинним законодавством не встановлені строки протягом яких повинно бути прийнятим рішення про продаж земельної ділянки та відповідні погодження;

- письмова згода на укладання договору про оплату авансового внеску в рахунок оплати ціни земельної ділянки.

Відтак, не зважаючи на те, що у 2008 році були внесені суттєві зміни до земельного законодавства України щодо процедури проведення земельних торгів, вона все-таки залишається недостатньо врегульованою. Зокрема, встановлена законодавством вимога укласти після аукціону нотаріально посвідчений договір, перетворює договір укладений на аукціоні на попередній (ч. 25 ст. 137 ЗКУ); величезна кількість документів, форма яких затверджується Мінагрополітики України [19]; невизначеність чіткого порядку проведення самої процедури та строків погодження тощо. Але проблеми правової регламентації продажу іноземним ю/о земельних ділянок за результатами земельних торгів на даних проблемах не вичерпуються.

Щодо земельних ділянок із земель приватної власності, то ЗКУ не містить будь-яких спеціальних норм щодо порядку їх продажу іноземним ю/о. Тому, придбання іноземними ю/о земельних ділянок із земель приватної власності, має здійснюватися на загальних підставах, рівно як і громадянами іноземних держав. Адже, зміст ч. 3 ст. 82 ЗКУ не дає підстав для однозначного висновку щодо необхідності отримання іноземним ю/о погоджень при покупці земель приватної власності. З цього приводу зауважимо, що виходячи із положень ст. 41 Конституції України [6] та ч. 1 ст. 319 ЦКУ [9], власник не може бути обмежений у праві розпорядження своїм майном, а тому не повинен погоджувати свої дії з органами державної влади, застосовуючи при цьому порядок передбачений ст. 129 ЗКУ. Отже, з метою однозначного тлумачення норм ЗКУ, вважаємо за необхідне додатково передбачити в ЗКУ норму згідно з якою продаж іноземним ю/о земельних ділянок, що перебувають у приватній власності здійснюється без погодження з КМУ чи ВРУ.

Висновки. Аналіз вищезазначених положень земельного законодавства України свідчить, що процедура продажу іноземним суб'єктам національних земель є недостатньо врегульованою та досить суперечливою, що значно ускладнює можливості зазначених суб'єктів у придбанні земельних ділянок. Чи не найбільшою проблемою є придбання іноземними ю/о земельних ділянок державної та комунальної власності, що пояснюється недоліками процедури продажу та вадами законодавства що регулює відносини участі іноземних ю/о у земельних торгах. Порядок придбання земельних ділянок іноземними ю/о є достатньо складним і тривалим, що зумовлює необхідність пошуку інших способів покупки ними земель. Отже, для вдосконалення цього порядку, на нашу думку необхідно прийняти закон "Про земельні торги", в якому була би чітко пописана процедура проведення таких для іноземних ю/о, встановлено чіткі строки розгляду клопотань та надання погоджень органами уповноваженими здійснювати продаж земельних ділянок державної та комунальної власності, підстави для відмови в продажу земельної ділянки іноземним ю/о та ін.

Література:

1. Про форми власності на землю в Україні: ЗУ від 30.01.1992 р. (втратив чинність на підставі ЗУ від 11.12.2003 р. № 1377-IV)
2. Земельний кодекс України в редакції від 13.03.1992 р. (втратив чинність з 01.01.2002 р.). - К.: Атіка, 2001. - 96 с.
3. Про приватизацію об'єктів незавершеного будівництва: Указ Президента України від 14.10.1993 р. (втратив чинність на підставі Указу Президента № 591/99 від 28.05.1999 р.) // [Електронний ресурс]: <http://zakon5.rada.gov.ua/>
4. Про приватизацію автозаправних станцій, що реалізують паливно-мастильні матеріали виключно населенню: Указ Президента України від 26.12.1993 р. № 612/93 [Електронний ресурс]: <http://zakon3.rada.gov.ua>
5. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. // ВВР України. - 2002. - № 3-4. - ст. 27
6. Конституція України від 28.06.1996 р. // ВВР України. - 1996. - № 30. - ст. 141
7. Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства: ЗУ від 22.09.2011р. // ВВР України. - 2012. - № 19-20. - ст. 179
8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. - 2003. - № 18, № 19-20, № 21-22. - ст. 144
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // ВВР України. - 2003. - №№ 40-44. - ст. 356
10. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві: правові питання. Монографія / Кол. авторів. За ред. В.І. Семчика. - К.: "Юридична думка", 2008. - 252 с.
11. Про зовнішньоекономічну діяльність: ЗУ від 16.04.1991 р. // ВВР УРСР (ВВР). - 1991. - № 29. - ст. 377
12. Земельний кодекс України. НПК / За заг. ред. В.І. Семчика. - К.: Концерн Видавничий Дім "ІнЮре", - 2004. - 748 с.
13. НПК Земельного кодексу України (станом на 15.11.2016 р.) / За заг. ред. Курила В.І. - К.: "Центр учбової літератури", 2016. - 512с.
14. Мірошниченко А.М., Марусенко Р.І. НПК Земельного кодексу України / А.М. Мірошниченко, Р.І. Марусенко. - К.: Правова єдність, 2009. - 496 с.
15. Про Кабінет Міністрів України: ЗУ від 27.02.2014 р. // ВВР України. - 2014. - № 13. - ст. 222
16. Про погодження продажу земельної ділянки: розпорядження КМУ від 12.09.2002 р. №531-р // [Електронний ресурс]: <http://zakon5.rada.gov.ua/>
17. Про погодження продажу земельної ділянки: розпорядження КМУ від 27.06.2006р. №433-р. // [Електронний ресурс]: <http://zakon3.rada.gov.ua/>
18. Про питання погодження з Кабінетом Міністрів України продажу земельних ділянок: рішення Київської міської ради від 24.12.2009 р. №931/3000; від 31.03.2011 р. №106/5493 // [Електронний ресурс]: <http://cons.parus.ua/map/doc/>
19. Про затвердження форм документів, необхідних для проведення земельних торгів: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25.09.2012 р. № 580 // Офіційний вісник України. - 12.10.2012. - № 75. - с. 136. - ст. 3052

Будяченко О.М.,

*Викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
ОДУВС*

Надійшла до редакції: 23.11.2016